

राष्ट्रिय

अनुसूची-१

राष्ट्रिय उत्कृष्ट कृषक पुरस्कार कार्यक्रममा पुरस्कृत गरिने बिधाहरू

१.	खाद्यान्न बाली (धान, गहुँ, मकै तथा रैथाने बाली)	८.	विउ उत्पादन (खाद्यान्न र तरकारी)
२.	तरकारी तथा मसला बाली (रैथाने समेत)	९.	माछापालन
३.	आलु	१०.	भेडाबाख्रा/बंगुर
४.	औद्योगिक (मह, च्याउ, उखु)	११.	गाई/भैसी
५.	निर्यातजन्य बाली (चिया, कफी, अलैंची, अदुवा, दुग्धजन्य, मासुजन्य)	१२.	पन्ध्रीपालन
६.	फलफुल	१३.	खाद्य प्रशोधन (प्राथमिक प्रशोधन)
७.	आलङ्कारिक विरूवा (पुष्प समेत)	१४.	याक/चौरी

नोट: रैथाने बालीलाई प्राथमिकता दिईनेछ।

अनुसूची-२

राष्ट्रिय उत्कृष्ट कृषक पुरस्कार कार्यक्रममा सहभागिताका लागि न्यूनतम मापदण्ड

(तल तालिकामा उल्लेख भएको मध्ये कुनै एक खेती वा पशुपन्ध्री पालन भएको)

क्र.सं.	बालीको नाम	क्षेत्रफल/संख्या (न्यूनतम)	कैफियत
१.	खाद्यान्न बाली (धान, गहुँ, मकै तथा रैथाने बाली)	तराईमा १५ कठ्ठा र पहाडमा १० रोपनी	
२.	तरकारी तथा मसला बाली (रैथाने समेत)	तराईमा ५ कठ्ठा, पहाडमा २ रोपनी, प्लाष्टिक हाउस (१००० बर्ग फिट)	
३.	आलु	तराईमा १ विगाह, पहाडमा १० रोपनी	
४.	औद्योगिक (मह, च्याउ, उखु)	मह ५० घर/गोला, च्याउ १० बटा टनेल /५०० बर्ग फिट, उखु १० कठ्ठा)	
५.	निर्यातजन्य बाली (चिया, कफी, अलैंची, अदुवा, दुग्धजन्य, मासुजन्य)	१५ रोपनी, दुग्धजन्य २ टन तथा मासुजन्य ५ टन	
६.	फलफुल	आँप, लिचि, रूखकटहर, अनार, किवी, कागती ५० बोट अम्बा, सुन्तला, जुनार, नास्पाती, आरुबखडा ७५ बोट	

211/15
सचिव

		ओखर १०० बोट स्याउ २०० बोट उच्च घनत्वको स्याउ १००० बोट, स्ट्रबेरी २ रोपनी, केरा ७ कठ्ठा	
७.	आलङ्कारिक विरूवा (पुष्प समेत)	तराईमा ५ कठ्ठा, पहाडमा २ रोपनी	
८.	विउ उत्पादन (खाद्यान्न र तरकारी)	तराई १० कठ्ठा, पहाडमा ५ रोपनी र तराई ५ कठ्ठा, पहाडमा २ रोपनी	
९.	माछापालन	तराईमा कम्तीमा ५ कठ्ठा र पहाडमा ३ रोपनी	
१०.	भेडाबाखा/बंगुर	भेडा : तराई ५० माउ, पहाड १०० माउ बाखा: ५० माउ च्याङ्ग्रा: ३० माउ बंगुर सुगुर: २० माउ	
११.	गाई/भैंसी	गाई २० माउ, भैंसी १५ माउ	
१२.	पन्छीपालन	स्थानीय कुखुरा १००० वटा, हाँस १००० वटा	
१३.	खाद्य प्रशोधन (प्राथमिक प्रशोधन)	अन्नवाली २ मे.ट./दिन र अन्य १ मे.ट./दिन	
१४	याक/चौरी	याक/चौरी १० माउ	

नोट : उपर्युक्त बाहेकका कुनै पनि जिल्लाहरूमा कुनै कृषकले कुनै थप नयाँ उत्कृष्ट कृषि व्यवसाय गरेको रहेछ भने त्यस्ता बालीवस्तुको न्यूनतम मापदण्डका आधारहरू तय गर्नु पर्ने अवस्था आएमा प्रादेशिक समितिको बैठकबाट निर्धारण गर्न सकिनेछ र सो को पुष्टयाई संलग्न राखी पठाउनु पर्नेछ।

अनुसूची-३

राष्ट्रिय उत्कृष्ट कृषक पुरस्कार कार्यक्रममा भाग लिने कृषकले पेश गर्नुपर्ने निवेदनको ढाँचा

मिति:

श्री.....

.....

विषय: राष्ट्रिय उत्कृष्ट कृषक पुरस्कार कार्यक्रममा सहभागी गराई पाउँ ।

मिति..... को सार्वजनिक सूचना अनुसारको राष्ट्रिय उत्कृष्ट कृषक पुरस्कार प्रतियोगितामा मलाई सहभागी हुन इच्छा भएकोले मेरो विवरण सहितको निवेदन फाराम दर्ता गरी दिनुहुन अनुरोध गर्दछु । यसमा मैले पेश गरेको संलग्न विवरण ठीक छ, झुट्टा ठहरिए कानुन बमोजिम सहुंला-बुझाउँला ।

निवेदक

नाम:

दस्तखत:

ठेगाना:

मोबाईल नं.

संलग्न गर्नुपर्ने कागजातहरू:-

१. नेपाली नागरिकता प्रमाण-पत्रको प्रतिलिपि
२. किसान परिचय पत्र भएमा सोको प्रतिलिपि
३. जग्गाको लालपूर्जा वा करार सम्झौताको प्रतिलिपि
४. फर्म/कम्पनी व्यवसायको हकमा दर्ता/नविकरण/कर चुक्ता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि
५. स्थायी लेखा (पान) नं. प्रमाण-पत्र प्रतिलिपि
६. सम्बन्धित स्थानीय तहको सिफारिस
७. सूचनामा माग भए बमोजिमका अन्य कागजातहरू

21/8
सचिव

अनुसूची-४

राष्ट्रिय उत्कृष्ट कृषक पुरस्कारको लागि कृषकले पेश गर्नुपर्ने विवरण

१. श्रोत साधनको विवरण:

क्र.सं.	विवरण	एकाई	परिमाण
१.	कृषकसँग भएको श्रोत साधन		
क)	कुल जग्गाको क्षेत्रफल (भडामा लिएको जग्गा समेत)		
ख)	कुल खेती गरिएको क्षेत्रफल		
ग)	पशुपालनको लागि प्रयोग गरेको जग्गाको क्षेत्रफल		
घ)	माछापालनको लागि प्रयोग गरेको जग्गाको क्षेत्रफल		
ड)	सिंचित जग्गाको क्षेत्रफल		
२.	सिंचाईको श्रोत		

२. खेती गरिएको बालीको क्षेत्रफल तथा उत्पादन विवरण:

क्र.सं.	विवरण	एकाई	क्षेत्रफल	उत्पादन
क)	खाद्यान्नबाली			
ख)	दलहनबाली			
ग)	तेलबाली			
घ)	तरकारी बाली			
ड)	आलु			
च)	मसलाबाली			

११

21/5
सचिव

छ)	अलैंची		
ज)	चिया, कफी		
झ)	फलफूल बाली		
ञ)	घाँस खेती		
ट)	मौरी पालन		
ठ)	अन्य (स्थान विशेष रैथाने बाली)		
ड)	बीउ उत्पादन (कुनै बाली वा पशु विशेषको भएमा)		
ढ)	नर्सरी		
ण)	श्रोत केन्द्र (कुनै बाली वा पशु विशेषको श्रोत केन्द्र भएमा)		

३. पशुपन्थीपालन तथा उत्पादन विवरण:

क्र.सं.	विवरण	एकाई	परिमाण/उत्पादन
१.	पशु पन्थी		
२.	ठूला पशु संख्या (गाई, गोरु, भैंसी, राँगो, याक आदि)		
३.	साना पशु संख्या (वाखा, भेडा, वंगुर, च्याङ्गा)		
४.	प्रजननको लागि पालिएको पशुको विवरण		
५.	स्थानिय कुखुरा वा अन्य पन्थीपालन		
६.	दूध उत्पादन		
७.	मासु उत्पादन		

21/7/8
सचिव

८.	अण्डा उत्पादन		
९.	माछा उत्पादन		
१०.	ऊन उत्पादन		
११.	पशिमना उत्पादन		

४. सेवा तथा संस्थागत पहुँच सम्बन्धी विवरण:

क्र.सं.	सेवा तथा संस्थागत पहुँच	अति उत्तम	उत्तम	सामान्य	नभएको
१.	कृषि कार्यालयसँग सम्पर्क/समन्वय स्थिती				
२.	कृषि ऋण श्रोत एवं पहुँच				
३.	वाली तथा पशुधन बीमा कार्यक्रममा पहुँच				
४.	कार्यक्रम/आयोजनाबाट परियोजना प्राप्ति				
५.	प्राविधिकसँगको सम्पर्क स्थिती				

५. कृषि पेशामा संलग्न कामदारहरूको विवरण:

क्र.सं.	कामको किसिम	संख्या	घरेलु कामदार	ज्यामी कामदार
१.	खेती कार्यमा			
२.	पशुपालन कार्यमा			
३.	पन्छीपालन कार्यमा			
४.	प्रशोधन तथा बजारीकरण कार्यमा			

६. कृषि व्यवसायमा लगानी स्थिती:

क्र.सं.	सेवा तथा संस्थागत विवरण	बार्षिक खर्च रु.	कैफियत
१.	जम्मा खेती खर्च		
२.	जम्मा पशुपालन खर्च		
३.	जम्मा पन्छीपालन खर्च		
४.	जम्मा कृषि औजार उपकरण खरिद खर्च		
५.	अन्य खर्च		
	कुल जम्मा खर्च		

१३

21/5
सचिव

७. कृषि व्यवसायमा भएको लगानीको श्रोत:

क्र.सं.	लगानीको श्रोत	रकम रु.	कैफियत
१.	कृषि विकास बैंकबाट लिएको ऋण		
२.	अन्य बैंक तथा वित्तीय संस्थाबाट लिएको ऋण		
३.	समूह/सहकारीबाट लिएको ऋण		
४.	साहुबाट लिएको ऋण		
५.	छिमेकीबाट लिएको ऋण		
६.	आफनै आम्दानीबाट व्य-होरिने		
	जम्मा		

८. कृषि पेशाबाट वार्षिक पारिवारिक आम्दानी स्थिती:

क्र.सं.	सेवा तथा संस्थागत विवरण	वार्षिक रु.	कैफियत
१.	खेती कार्यबाट		
२.	पशुपालनबाट		
३.	पन्छीपालनबाट		
४.	माछापालनबाट		
५.	कृषि उपजको बिक्रीबाट		
६.	कृषि पेशा अन्तर्गत पर्ने अन्य कुनै माध्यमबाट		
	कुल जम्मा अम्दानी		

९. प्राविधिक दक्षता:

क्र.सं.	दक्षताको क्षेत्र	स्थिती
१.	प्रविधि उपयोग तथा अनुशरण (भएको/नभएको)	
२.	श्रोत साधनको अधिकतम सदुपयोग (गरेको/नगरेको)	
३.	प्रविधि विस्तारमा योगदान (भएको/नभएको)	
४.	रोग किरा नियन्त्रण प्रविधिको उपयोग (भएको/नभएको)	
५.	भकारो एवं गोठ सुधार (गरेको/नगरेको)	
६.	उत्पादन लागत तथा प्रतिफल सम्बन्धी रेकर्ड व्यवस्थापन (गरेको/नगरेको)	
७.	कुनै किसिमको पुरस्कार एवं प्रशंसा पत्र (पाएको/नपाएको)	

१४

21/1/25
सचिव

८.	समूह, समिति, सहकारीको सदस्य (भएको/नभएको)	
९.	स्थानीय स्तरमा आफ्नो अनुभवको आदान-प्रदान (गरेको/नगरेको)	

१०. नयाँ कृषि प्रविधिको विकास:

११. खेती प्रणालीमा अपनाईएको नयाँ प्रविधिहरूको विवरण:

१२. कृषि व्यवसाय एवं प्रविधिहरूको विस्तृतीकरण (कुनै भएमा)

१३. कृषि व्यवसाय प्रबर्द्धनका भावी योजना (कुनै भएमा)

१४. कृषकको सफलताको कथा (बढीमा १०० शब्दमा नबढ्ने गरी)

21/1/8
मन्त्रालय

अनुसूची-५

राष्ट्रिय उत्कृष्ट कृषक पुरस्कारको लागि मूल्याङ्कनका आधारहरू:

क्र.सं.	मूल्याङ्कनका आधारहरू	पूर्णाङ्क	प्रासाङ्क
१.	श्रोत साधनको स्थिती एवं सदुपयोग	५	
२.	स्थानीय समुदायमा कार्य अनुभवको आदन प्रदान एवं योगदान	५	
३.	उत्पादन स्थिती/उत्पादकत्व	१०	
४.	सेवा तथा संस्थागत पहुँच	५	
५.	रोजगारी सिर्जनाको स्थिति	१०	
६.	कृषि व्यवसायमा गरेको आर्थिक लगानीको स्थिति	१०	
७.	कृषि व्यवसायबाट प्राप्त आम्दानी एवं प्रतिफल स्थिति	५	
८.	विकास कार्यालय र प्राविधिकसँगको सम्पर्क स्थिति	५	
९.	प्राविधिक ज्ञान सीप बारे जानकारी एवं प्रयोग स्थिति	५	
१०.	कृषि व्यवसायको दिगोपना स्थिति	५	
११.	सृजनात्मक कार्य गरेको	५	
१२.	स्थलगत अनुगमन (Field verification)	३०	
	जम्मा	१००	

नोट: समितिले मूल्याङ्कन गर्दा उल्लेखित मापदण्डको आधारमा उपर आधारहरू (विस्तृतीकरण) तयार गरी मूल्याङ्कन गर्न सक्नेछ ।